

Tendrapport cultuureducatie

Augustus 2006

Trendrapport Cultuureducatie

Cultuureducatie is een groeimarkt.

De directe link tussen cultuur, samenleving en burgerschap maakt cultuureducatie tot een essentieel instrument in het onderwijs. De inzet van cultuureducatie in het onderwijs draagt bij aan een evenwichtige ontwikkeling van de talenten en kennis van de volgende generatie Nederlanders.

Het gaat daarbij niet alleen om de overdracht van "Grote Cultuur", maar over je weg kunnen vinden, over participeren en keuzes kunnen maken in het rijke cultuur aanbod van stad en land.

De rol van cultuur en de wijze waarop dat door lokale overheden via de school aan scholieren wordt aangeboden is de laatste jaren sterk aan verandering onderhevig. Subsidierelaties veranderen en nieuwe regelgeving legt de verantwoordelijkheid steeds meer bij de scholen.

Dit biedt vooral ook kansen. Scholen ontwikkelen een eigen vraag en hebben eigen budgetten om passende projecten aan te trekken of te ontwikkelen.

Expertise netwerk Mocca, als onderdeel van het nieuwe vraaggerichte beleid, is sinds 2005 actief in Amsterdam en heeft in de eerste 10 maanden kenniskringen en netwerkbijeenkomsten georganiseerd, een cultuureducatie aanbod database opgezet, instrumenten ontwikkeld en is met bijna 100 Primair Onderwijs (PO) scholen een traject gestart om tot cultuureducatie beleid te komen. Vanaf dit najaar begint Mocca met cultuureducatie trajecten bij het Voortgezet Onderwijs (VO) startend bij het Voorbereidend Middelbaar Beroeps Onderwijs (VMBO).

Met gebruik van enkele gesprekken met stakeholders door Ruigrok MC is door Mocca een eerste trendrapport cultuureducatie opgesteld. Dit rapport richt zich vooral op ontwikkelingen in Amsterdam op het gebied van financiering, aanbod en bemiddeling voor scholen in het Primair Onderwijs in de periode 2005/2006. Wel is in de bijlagen een overzicht van de besteding van Culturele en Kunstzinnige Vorming (CKV) bonnen opgenomen. In een volgende editie zal ook het Voortgezet Onderwijs worden behandeld.

Het rapport begint met een overzicht van de kansen en verbeterpunten. Daarna volgt per hoofdstuk een overzicht van de ontwikkelingen in de afgelopen periode.

Peggy Brandon

Directeur Mocca

Inhoud	
1. Kansen en Verbeterpunten	4
1.1. Kansen	4
1.2. Verbeterpunten	5
1.3. Samenvatting Kansen en Verbeterpunten	6
2. Rijksoverheid en cultuureducatie	7
2.1. Inleiding	7
2.2. Advies Raad voor Cultuur en Onderwijsraad	7
2.3. Lumpsum regeling	8
2.4. Ondersteuning door de overheid	8
2.5. Samenvatting rijksoverheid en cultuureducatie	8
3. Onderwijs en cultuureducatie	9
3.1. Inleiding	9
3.2. Cultuureducatie als vak	9
3.3. Nulmeting in Amsterdam	9
3.4. Cultuureducatie en profilering van scholen	10
3.5. Brede school	10
3.6. Samenvatting Onderwijs en cultuureducatie	10
4. Cultuureducatie beleid in Amsterdam	11
4.1. Inleiding	11
4.2. Het expertisenetwerk Mocca	11
4.3. Ontwikkelingen interne cultuur coördinator	12
4.4. Pilot flankerend beleid / ABC	12
4.5. Diversiteit in cultuureducatie	12
4.6. De Zoete Inval en Beroepskunstenaars In de Klas	12
4.7. Samenvatting Cultuureducatie beleid in Amsterdam	13
5. Cultuureducatie aanbod	14
5.1. Veranderingen in aanbieders	14
5.2. Vraaggestuurd aanbod	14
5.3. Intermediairs in cultuureducatie	15
5.4. Overzicht cultuureducatie aanbod	16
5.5. Aanbieders van buiten de stad	16
5.6. Samenvatting Cultuureducatie aanbod	16
6. Financiering cultuureducatie	17
6.1. Inleiding	17
6.2. Landelijke budgetten	17
6.3. Voucherbank	17
6.4. Amsterdams Fonds voor de Kunst	17
6.5. Lokale overheid, stadsdelen	18
6.6. Samenvatting financiering cultuureducatie	18
7. Overige ontwikkelingen	19
7.1. Inleiding	19
7.2. Amuze / Amove	19
7.3. Voormalige Kunstweb organisaties	19
7.4. Lacunes aanbod	19
7.5. Nieuwe initiatieven	20
7.6. Vervoer	20
7.7. Samenvatting overige ontwikkelingen	21
Bijlagen:	
A. Overzicht geraadpleegde bronnen	23
B. Besteding CKV Bon Amsterdam (schooljaar 2004-2005)	24
C. Amsterdamse Cultureel erfgoed organisaties	22
D. Notitie cultuur educatie vervoer	23

1. Kansen en Verbeterpunten

Onderwijs is meer dan rekenen en taal en alle vormen van educatie waarbij cultuur als doel of als middel worden ingezet, krijgen een steeds belangrijkere rol in het onderwijs. Amsterdam loopt daarbij voorop; er is een duidelijke omslag van aanbod gerichte cultuureducatie naar vraaggerichte ondersteuning. Er is ruim baan voor cultuur, met extra middelen en nieuwe initiatieven voor scholen en voor aanbieders.

1.1. Kansen

Er wordt in Amsterdam al veel gebruik gemaakt van cultuureducatie. Toch zijn er kansen voor verbetering. Hieronder puntsgewijs een overzicht:

- Er kan meer gebruik worden gemaakt van regelingen en subsidies op het gebied van cultuureducatie;
- Door cultuureducatie te verankeren in het beleid, krijgt deze een vaste plaats in de school;
- In het gemeentebestuur van Amsterdam, zowel in het Kunstenplan als in andere regelingen, is er voor cultuur op school meer budget vrijgemaakt. Dat moet breed uitgedragen worden;
- Met Mocca heeft Amsterdam een onafhankelijke organisatie met een signalerende rol en die heel specifiek scholen en aanbieders koppelt en ondersteunt;
- Netwerkvorming, partnerschap en samenwerking met andere scholen en instanties (buurthuizen, bibliotheek, muziekschool, et cetera) leidt tot betere kennisdeling en beter gebruik van middelen;
- Binnenschoolse en buitenschoolse activiteiten kunnen meer met elkaar worden verbonden;
- Voor aanbieders van docenten- en teambegeleiding zoals het ABC, Oog en verzelfstandigde Kunstweb organisaties is het een potentiële groeimarkt. Dergelijke organisaties kunnen investeren in deskundig personeel;
- Meer geld en meer vraag betekent kansen voor nieuwe en bestaande aanbieders;
- Het wordt voor scholen steeds belangrijker om zich te profileren, cultuureducatie kan daar een belangrijke rol in spelen; denk aan cultuurprofiel scholen en kunstmagneet scholen;
- De brede school is in opkomst, dit is een natuurlijke plaats voor structurele inzet van cultuureducatie;
- Meer afstemming met lerarenopleidingen, de PABO's, zodat er docenten op scholen komen die enthousiasme en kennis van cultuureducatie hebben;
- Kennisoverdracht op het gebied van cultuureducatie kan leiden tot verbeteringen, zowel bij vragers, aanbieders, overheden en opleiders;
- Er liggen kansen op het gebied van vervoer, één van de grootste drempels voor kwetsbare groepen in het primair onderwijs en het speciaal voortgezet onderwijs. Afstemming met instanties als het GVB kan een opening bieden;

- Cultuureducatie biedt handvatten om vakoverstijgend te werken en kan zo breed worden ingezet;
- Aanbieders kunnen zich actiever opstellen door het aanbieden van vrijkaarten of reductiekaarten aan docenten of scholen;
- Scholen en aanbieders kunnen bestaande kennis benutten, via bijvoorbeeld Cultuur Netwerk en Cultuurplein;
- Cultuureducatie omvat een aantal disciplines, dit hele scala geeft de scholen een breed palet.
- Vanaf 2007 is kinderopvang na school een verplichte taak voor het PO, hierin ligt een kans voor cultuureducatie

1.2. Verbeterpunten

Naast de vele kansen zijn er ook bedreigingen voor cultuureducatie in Amsterdam:

- De afschaffing van de geormerkte regelingen en de overgang naar de lumpsumregelingen brengt additionele administratie en dus belasting van uren met zich mee;
- Er wordt niet voldoende ingespeeld op de vraagontwikkeling van scholen, aanbieders helpen bij het opstellen van aanvragen en laten zich niet altijd leiden door het belang van de school;
- Verschuivingen in cultuureducatie budgetten van stadsdelen maken scholen terughoudend in de planning van meerjarenbeleid;
- Sommige scholen zien door de religieuze of culturele achtergrond van leerlingen reële of zelf opgelegde beperkingen in deelname aan cultuureducatie;
- Op dit moment is er te weinig aandacht voor cultuureducatie bij de leraren opleidingen (PABO) en de kunstopleidingen;
- Sommige scholen hebben zeer beperkte eigen faciliteiten voor cultuureducatie op de eigen school;
- Met de lumpsumregeling krijgen schoolbesturen meer zeggenschap in de bestedingen per school, dit kan een negatieve invloed hebben op cultuureducatie;
- De professionalisering die docenten nastreven legt beslag op budgetten, de kosten van de landelijke cursus interne cultuur coördinator bedragen in Amsterdam ruim 900 euro;
- De financiële middelen en ouderbijdrage verschillen sterk per school;
- Vaak hebben leerlingen extra zorg en aandacht nodig, dan komt de aandacht voor cultuureducatie onder druk te staan;
- De afschaffing van de GOA¹ gelden, subsidie voor het **G**emeentelijke **O**nderwijs **A**chterstanden beleid, is voor veel scholen een inkrimping van hun budget voor cultuureducatie;

¹ De GOA gelden vallen weliswaar weg, maar er is een nieuwe regeling.

- Cultuureducatie wordt niet altijd breed gedragen door het team en niet ondersteund door het bestuur;
- De kosten van openbaar vervoer in Amsterdam vormen een belemmering voor scholen buiten het centrum, hierdoor bepaalt afstand afsluiting.
- De veelheid aan opdrachten vanuit het ministerie zoals accent op sociale cohesie, ouderbetrokkenheid en pestprotocollen zwakken de continuïteit van het eigen schoolbeleid en inzet van cultuureducatie af.

1.3. Samenvatting Kansen en Verbeterpunten

- De belangrijkste kansen voor cultuureducatie in Amsterdam liggen op het gebied van vastlegging beleid, kennisoverdracht, inzicht bieden in aanbod, netwerkvorming, gebruikmaking regelingen en samenwerking en begeleiding in het opstellen van aanvragen voor fondsen en projecten. Voor aanbieders van schoolbegeleiding, docentenbegeleiding en teambegeleiding is het een potentiële groeimarkt waarvoor deskundig personeel nodig is.
- De brede school ontwikkelingen en de verlengde schooldag, zowel in het PO als het VO bieden goede kansen voor structurele inzet van cultuur. De scholen die daar al goede ervaringen mee hebben kunnen andere scholen tot voorbeeld dienen.
- Docenten willen zich verder ontwikkelen, de kosten voor scholing zijn echter hoog. Schoolbesturen krijgen meer zeggenschap in bestedingen en zullen daarin niet altijd voor cultuureducatie kiezen.
- De meest bedreigende ontwikkelingen zijn: de afschaffing van speciale voor cultuureducatie bedoelde regelingen, geringe inbedding van cultuureducatie in het beleid van de school en het gebrek aan geld en faciliteiten.
- De veelheid van opdrachten vanuit het ministerie zoals accent op burgerschap, sociale cohesie, ouderbetrokkenheid en pestprotocollen bedreigen de continuïteit van het eigen schoolbeleid en leiden af van de inzet van cultuureducatie.

2. Rijksoverheid en cultuureducatie

2.1. Inleiding

Onder cultuureducatie valt beeldende vorming, audiovisuele kunst, media, letteren, dans, toneel, drama, muziek en materieel en immaterieel cultureel erfgoed. De inzet, budgettering en de positie van cultuureducatie binnen het onderwijs wordt vooral landelijk bepaald. Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OC&W) en dan specifiek het projectbureau cultuureducatie van OC&W heeft de afgelopen 10 jaar de combinatie cultuur- & schoolbeleid ontwikkeld.

Tot nu toe heeft het ministerie geen duidelijke eisen gesteld aan de inzet van cultuur. Het projectbureau stimuleert wel dat het bestaande bestel steeds opener wordt en dat er meer aan partijen in de markt wordt overgelaten. De vraag van de school staat ook voor het projectbureau centraal.

Met de toenemende aandacht voor cultuureducatie is dit jaar voor het eerst een gezamenlijk advies uitgebracht door de Raad voor Cultuur en de Onderwijsraad aangaande cultuureducatie aan het ministerie van OC&W. In september 2006 besluit het kabinet of de adviezen uit het rapport worden overgenomen. De aanbevelingen hebben direct invloed op cultuureducatie in Amsterdam.

2.2. Advies Raad voor Cultuur en Onderwijsraad

De belangrijkste aanbevelingen uit het advies van de Raad voor Cultuur en de Onderwijsraad² zijn:

- Beide raden beschouwen cultuureducatie als een gezamenlijke verantwoordelijkheid van onderwijs, de cultuursector en de overheid
- Continueren van het geormerkt budget van "Regeling versterking cultuureducatie in het primair onderwijs" voor scholen die er nog geen drie jaren gebruik van hebben gemaakt;
- Toezicht van de inspectie op de wijze waarop scholen invulling geven aan de kerndoelen kunstzinnige vorming in PO en in de nieuwe onderbouw van VO. Een aandachtspunt daarbij is de doorlopende leerlijn;
- Cruciaal voor de ontwikkeling van cultuureducatie is het opleiden van deskundige leraren. Alle PABO-studenten zouden tenminste in één kunstvak moeten afstuderen. Daarnaast moeten ze de mogelijkheid krijgen om de specialisatie cultuurcoördinator of mediacoach te volgen;
- Culturele instellingen moeten educatie als één van hun kerntaken beschouwen;
- Scholen moeten meer samenwerking zoeken met bijvoorbeeld amateurkunstverenigingen en centra voor kunsten voor een veelzijdige programmering;
- Gemeenten en provincies kunnen een brug slaan tussen onderwijsveld en cultuursector door de vorming van lokale en regionale netwerken te bevorderen en intermediaire organisaties te ondersteunen.

² Met Cultuur Netwerk Nederland en Cultuurplein.nl ondersteunt het ministerie de verdere professionalisering van cultuureducatie.

2.3. Lumpsum regeling

Een ingrijpende ontwikkeling is de komst van de lumpsumregeling in het PO. Deze regeling, die per augustus 2006 ingaat, houdt in dat scholen, in plaats van een geormerkt budget per kostenpost, een totaal budget krijgen dat ze naar eigen inzicht kunnen inzetten. Naast de door scholen genoemde additionele administratieve belasting, lijkt dit een bedreiging voor cultuureducatie. Vaak liggen prioriteiten van scholen op andere gebieden, zoals veiligheid of sociale zorg. Het risico bestaat dan dat er geen geld voor cultuureducatie wordt bestemd. De schoolbesturen krijgen meer zeggenschap in de bestedingen per school, dit kan zowel een positieve als negatieve invloed hebben op de inzet van cultuureducatie.

2.4. Ondersteuning door de overheid

Cultuur Netwerk Nederland heeft als taak om ondersteunende organisaties, kunstencentra en scholen te voorzien van instrumenten en informatie over cultuureducatie. Dat doet ze zowel door bijeenkomsten, publicaties als onderzoek. De rijksoverheid heeft een portaal op internet waar onderwijs en cultuur samenkomen: www.cultuurplein.nl. Hierop zijn alle regelingen, adviezen en ontwikkelingen te volgen.

2.5. Samenvatting rijksoverheid en cultuureducatie

De belangrijkste aanbevelingen uit het advies van de Raad voor Cultuur en de Onderwijsraad zijn de continuering van het driejarig geormerkt budget voor cultuureducatie, het opleiden van leraren, de focus van aanbieders op cultuureducatie, meer samenwerking met organisaties onderling en de bevordering van de netwerk- en intermediaire functies.

Er gaat veel tijd en aandacht uit naar de implementatie van de nieuwe lumpsum regeling. Dit wordt door veel scholen als een bedreiging voor de inzet van cultuureducatie gezien. De onduidelijke status van cultuureducatie binnen de richtlijnen van het ministerie draagt niet bij aan de inzet ervan binnen het onderwijs.

3. Onderwijs en cultuureducatie

3.1. Inleiding

Van oudsher maakten bijvoorbeeld tekenonderwijs, handvaardigheid en muziek onderdeel uit van het Nederlandse onderwijs. Sinds de jaren '80 is dit echter veranderd. Veel PO scholen in Amsterdam hebben niet langer een Bevo leraar, een **Beeldende Vorming** docent. Bij het VO is dit anders, de meeste scholen hebben vakdocenten die ook vaak de taak van een interne cultuurcoördinator vervullen.

3.2. Cultuureducatie als vak

Cultuureducatie is geen "vak" waardoor het een onduidelijke status heeft. In de kerndoelen die de scholen als opdracht van het ministerie van OC&W ontvangen, staan kunstzinnige oriëntatie en wereldoriëntatie echter wel genoemd. Scholen worden geacht daar invulling aan te geven. Hoe en met welke disciplines invulling aan deze kerndoelen te geven, is voor scholen vaak onduidelijk.

3.3. Nulmeting in Amsterdam

In Amsterdam is, mede door het nieuwe beleid van de gemeente, een goed beeld van het gebruik van cultuureducatie in het PO en VMBO 1 en 2. In maart 2006 hebben Folkert Haanstra en Marie-Louise Damen van de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten, lectoraat Kunst- en Cultuureducatie een onderzoek opgeleverd naar cultuureducatie in het Amsterdamse basisonderwijs en VMBO². De studie is in opdracht van Mocca in het najaar van 2005 aan de hand van schriftelijke vragenlijsten uitgevoerd onder 142 PO-scholen en 26 VMBO-scholen.

Daaruit blijkt vooral dat projecten veelal ad hoc worden ingezet en als "extra en leuk" worden benoemd. De meer vergaande effecten blijven vaak onderkend en zijn daarnaast nog in geringe mate onderzocht. Er is weinig verankering van cultuureducatie als onderdeel van het beleidsplan. Binnen de scholen is cultuur vaak afhankelijk van een enthousiaste docent(e) die daarin niet altijd door het team wordt gesteund. De bezwaren zijn veelal praktisch van aard: niet voldoende budget, achterstand op andere kerndoelen, niet voldoende tijd, te grote afstand. Soms vormt de samenstelling van de school en de culturele achtergrond van scholieren een reële of ingebeelde beperking.

Een klein deel van de scholen (14% in het basisonderwijs en 12% in het VMBO) heeft een basisgerichte visie op cultuureducatie. Deze scholen onderschrijven de stelling: "Onze school kiest ervoor om - naast die in het reguliere schoolprogramma - geen extra tijd voor leerlingen in te ruimen voor kunstvakken of culturele activiteiten". Een groot deel van de scholen (53% basisonderwijs en 65% VMBO) is het eens met de stelling behorend bij de visie die een ruimere plek aan cultuur op school toedicht: "Onze school profileert zich met culturele en kunstzinnige vorming en biedt daarom de leerlingen in en buiten school activiteiten waarop ze op expressieve wijze hun ideeën, gevoelens, waarnemingen en ervaringen kunnen uiten".

En ten slotte is er een aantal scholen (33% basisonderwijs en 23% VMBO) waarin cultuureducatie een vanzelfsprekend onderdeel is van het totale schoolconcept: "Onze school hanteert een brede onderwijsaanpak met een verrijkte leeromgeving op alle gebieden. Dit realiseren we door nauwe samenwerking met deelnemers uit andere culturele, educatieve en maatschappelijke instellingen in de wijk". In praktijk blijkt echter dat alle scholen in meer of mindere mate gebruik maken van binnen en/of buitenschoolse cultuureducatieprojecten.

3.4. *Cultuureducatie en profilering van scholen*

Voor veel scholen is profilering steeds belangrijker. In Amsterdam is dat evident. Dit heeft te maken met algemene demografische ontwikkeling in de stad, meer kinderen tegen de landelijke vergrijzingstrend in, maar ook met de steeds actievere rol van ouders die op zoek gaan naar de beste school voor hun kinderen. Nabijheid speelt hierbij lang niet meer de meest belangrijke rol. Speciale vormen van onderwijs, Montessori en Dalton, maar ook het profiel van scholen, een kunstmagneet school of cultuurprofiel school, zijn steeds meer van belang in de afweging van de schoolkeuze. Hier ligt een kans voor cultuureducatie. Door een gericht cultuureducatiebeleid kan een school zich onderscheidend neerzetten in de markt.

3.5. *Brede school*

Een duidelijke ontwikkeling in het onderwijs is de brede school. Een brede school is een netwerk van scholen, PO / VO, en andere instellingen op het gebied van opvoeding, zorg en ontwikkeling. Het doel is gericht op de ontwikkeling van het kind. Er is binnen de brede school ontwikkeling een belangrijke rol aan cultuureducatie toebedeeld. Ook het verplicht stellen van opvang na schooltijd vanaf 2007 geeft de mogelijkheid om meer cultuur in te zetten.

3.6. *Samenvatting Onderwijs en cultuureducatie*

Zolang cultuureducatie geen eigen status heeft is de inzet afhankelijk van het enthousiasme van individuele docenten. Met het vastleggen van cultuureducatie met bijbehorende doelen in een beleidsplan wordt het ingebed en een vast onderdeel van het schoolplan. De inzet van cultuureducatie op scholen blijkt echter vaak ad hoc en heeft dan niet het hoogst mogelijke rendement. Cultuureducatie wordt snel ingezet voor nieuwe aandachtspunten zoals sociale cohesie, burgerschap, vreedzame school, zonder te kijken naar de mogelijkheden tot talentontwikkeling of actieve participatie van verschillende disciplines en projecten.

Onderwijs en cultuureducatie vinden elkaar echter steeds meer door ontwikkelingen zoals brede school en de verlengde schooldag. Hierdoor kunnen de kunst- en onderwijssector elkaar versterken. Door het kiezen van een sterk cultuurgericht profiel blijken scholen zich positief te onderscheiden van andere scholen in de stad.

4. Cultuureducatie beleid in Amsterdam

4.1. Inleiding

In Amsterdam heeft met de vaststelling van het Kunstenplan 2005-2008 een duidelijke omslag plaats gevonden. Het beleid waarbij scholen gesubsidieerd aanbod konden afnemen maar niet werden ondersteund in de eigen vraagontwikkeling is veranderd.

Kunstweb was in het oude beleid een van de voornaamste aanbieders van cultuureducatie in de stad. Het maakte cultuureducatie aanbod en bood scholen de mogelijkheid uit dit gesubsidieerde aanbod te putten. Vorig jaar heeft de gemeente Amsterdam voor een andere inzet gekozen. Scholen werden vanaf dat moment gestimuleerd cultuureducatiebeleid te formuleren, toegespitst op de eigen school en de eigen vraag. De effecten daarvan zien we terug in zowel de ontwikkelingen in cultuureducatie aanbod als bij de scholen zelf.

Onderdeel van het nieuwe vraaggestuurde beleid is extra geld voor cultuureducatie. Dit wordt ingezet via de Voucherbank en het Amsterdams Fonds voor de Kunst (AFK). Hierop wordt in hoofdstuk 6 teruggekomen.

4.2. Het expertisenetwerk Mocca

In het nieuwe beleid heeft het expertisenetwerk Mocca een belangrijke plaats en een duidelijke missie. Het ondersteunt scholen in het formuleren en implementeren van cultuureducatie beleid. Mocca doet dat met een database waar het Amsterdamse cultuureducatie aanbod bijeen wordt gebracht. Met onderzoek naar nieuwe ontwikkelingen en instrumenten voor beleid. Met ondersteuning van scholen bij het formuleren van een heldere visie op cultuureducatie beleid. En met onafhankelijk advies en matching van scholen en aanbieders van cultuureducatie.

Activiteiten Mocca

In het afgelopen schooljaar zijn alle, ruim 260, basisscholen in Amsterdam door de adviseurs van Mocca bezocht. Met deze scholen is een inventarisatie gemaakt van hun bestaande cultuureducatie projecten en wensen en mogelijkheden voor de komende jaren. Ruim 30% van de scholen, bijna 100 in totaal, volgen een traject met Mocca om tot cultuureducatie beleid te komen. Mocca organiseerde netwerkbijeenkomsten, kenniskringen, bood inzicht in het aanbod in de stad en ontwikkelde instrumenten voor cultuureducatie beleid. Het adviseerde de gemeente, aanbieders en ander organisaties door het signaleren van lacunes en vragen vanuit het onderwijs.

Visie vorming scholen

Het eerste onderzoek van Mocca, de eerder genoemde nulmeting cultuureducatie bracht inzicht in de Amsterdamse stand van zaken. Slechts een klein aantal scholen bleek, op basis van de nulmeting, cultuureducatie ook in een beleidsplan te hebben opgenomen. Het formuleren van een visie op de eigen school in het algemeen en cultuureducatie in het bijzonder is nog niet gebruikelijk. Enkele opmerkingen uit de nulmeting: Een ruime meerderheid van de scholen heeft een schoolontwikkelingsplan, maar slechts een klein deel heeft hierin een doorlopende leerlijn cultuureducatie opgenomen. Daar valt nog veel in te winnen. Daar waar nodig verwijst Mocca scholen naar schoolbegeleidingsorganisaties. Voor hen is deze visievorming en de professionalisering van cultuureducatie een groeimarkt.

4.3. Ontwikkelingen interne cultuur coördinator

Steeds meer scholen maken uren vrij voor een interne cultuurcoördinator. Hierdoor krijgt de school een vast aanspreekpunt voor cultuur en inzicht in de budgetten en de wensen en noden van de school.

Zowel landelijk als lokaal ontstaat een vraag naar professionalisering. Leraren blijken nog niet algemeen kennis te hebben van de mogelijkheden van cultuureducatie, van het aanbod of het formuleren van een schoolspecifieke vraag. Ook het schrijven van een projectplan wordt als moeilijk ervaren.

In Amsterdam heeft het vastleggen van cultuurcoördinatoren een impuls gekregen met de inzet van de voucherbank. Scholen werden immers gevraagd om een persoon verantwoordelijk te maken voor de uitgaven van de budgetten. De cursus interne cultuurcoördinator van het ministerie van OC&W heeft ruim 200 trainers opgeleverd. In verschillende plaatsen, waaronder Amsterdam, kunnen docenten zich nu scholen in de taken van een cultuurcoördinator. Met het volgen van de cursus ontvangt de docent het certificaat interne cultuurcoördinator. Het ministerie van OC&W blijft deze docenten ondersteunen met informatie en bijeenkomsten. De kosten van de cursus, 900 tot 1000 euro, worden echter door scholen als een drempel gezien.

4.4. Pilot flankerend beleid / ABC

Op grond van de subsidie voor flankerend beleid voor alle PO scholen in Amsterdam zijn de samenwerkende schoolbesturen een contract met het ABC³ aangegaan. Mocca is nauw betrokken bij de implementatie hiervan. Het ABC en Mocca treden in een samenwerkingsproject waarbij het ABC de competentie van leraren bij circa 20 scholen bevordert ter ondersteuning van te formuleren cultuureducatiebeleid voor het PO. Mocca zal daarvoor gezamenlijk met het ABC de scholen benaderen. Het ABC levert de diensten kosteloos aan de scholen op basis van de bovengenoemde subsidie. De samenwerking loopt tot eind 2007. Uit het traject komt een format voort die door alle scholen kosteloos kan worden ingezet om tot beleid te komen. Verder krijgen de aan de pilot deelnemende docenten het certificaat interne cultuurcoördinator.

4.5. Diversiteit in cultuureducatie

Hoewel de rijke diverse cultuur in Amsterdam vooral kansen kan bieden voor cultuureducatie blijkt dat niet altijd het geval. Scholen zien de religieuze en historische achtergrond van leerlingen of de eigen religieuze grondslagen van de school als een belemmering.

Dat is niet altijd zinnig. Met de juiste begeleiding en keuzes is veel mogelijk. Mocca is met een aantal scholen in overleg getreden over richtlijnen voor religieus verantwoorde projecten, op verzoek van de besturen en directies.

4.6. De Zoete Inval en Beroepskunstenaars In de Klas

Met de Zoete Inval⁴ of via Beroepskunstenaars in de Klas (BIK)⁵ kan een school een beroep doen op freelance docenten voor kunst en cultuur. Ook dit biedt kansen om cultuureducatiebeleid en kennis snel in een school op te nemen.

³ Het ABC is een expertisecentrum voor het onderwijs in en rond Amsterdam.

⁴ www.inval.lerarentekortamsterdam.nl

⁵ www.beroepskunstenaarsindeklas.nl

4.7. Samenvatting Cultuureducatie beleid in Amsterdam

In Amsterdam is een omwenteling gemaakt van aanbodgericht naar vraaggerichte cultuureducatie. Er zijn meer financiële middelen beschikbaar gemaakt en met de oprichting van het expertise netwerk Mocca kregen scholen inhoudelijke ondersteuning en meer inzicht in het cultuureducatie aanbod in Amsterdam. De ontwikkeling binnen scholen wordt gestimuleerd met de versterking van de positie van interne cultuur coördinator en het plaatsen van cultuureducatie op de teamagenda; cluster de inzet van de uren, bijvoorbeeld van meerdere scholen of taken; betrek ouders bij de inzet en geef meer aandacht tijdens PABO-opleiding aan cultuureducatie. Freelancers, zoals Bikkers of via De Zoete Inval brengen nieuwe mogelijkheden.

Meer instrumenten zoals leerplannen en beleidsplannen en meer onderzoek levert de betrokken docenten een basis om het hele team mee te krijgen. Een sterke cultureel/religieuze achtergrond wordt al dan niet terecht ervaren als een bezwaar voor cultuureducatie. Praktische bezwaren tegen de structurele inzet van cultuureducatie: uren, budget en vervoer zijn vaak op te lossen met tijdelijke externe begeleiding. Hier ligt ook in de komende periode een rol voor schoolbegeleidingsdiensten en voor expertise organisaties als Mocca.

5. Cultuureducatie aanbod

Amsterdam is vol culturele impulsen. Musea, kunstenaars, galeries, gezelschappen, alles is in een paar vierkante kilometers vertegenwoordigd. Voor docenten is deze markt diffuus. Veel aanbieders en niet genoeg tijd om alles zelf te gaan zien of zelfs maar te vinden. Tot 2005 bood Kunstweb een selectie van dit aanbod direct aan bij de scholen. Kunstweb maakte daarnaast eigen aanbod en bood dat aan.

Hoewel dit een overzichtelijke situatie voor scholen was, kwamen nieuwe aanbieders niet snel aan bod. Het ophouden van Kunstweb heeft enkele ontwikkelingen op gang gebracht. Door dit veranderende concurrentie veld voelen leraren zich soms wel overspoeld door het grote aanbod (de vele brochures).

5.1. Veranderingen in aanbieders

Sinds 2005 lijkt het aantal kleine aanbieders sterk te groeien. Het aanbod is vaak kleinschalig maar vindt via eigen contacten steeds meer een weg naar de school. Kunstenaars bekwamen zich in educatie, onder andere via de BIK en stromen zo de markt binnen. Ook grote instellingen breiden hun afdeling educatie uit of starten deze op.

Zo ook het filmmuseum, die na de verhuizing naar Noord, als onderdeel van de subsidie afspraken een specifiek educatie programma aanbiedt.

Aanbieders blijken ook steeds meer geïnteresseerd in de dialoog. Er is vraag naar direct contact met de scholen en met de scholieren. Zie ook de theateradviesdag waar docenten en scholieren werden betrokken. Ook de amateur-kunsten vinden steeds meer een weg naar scholen. Hier geven de ontwikkelingen van de verlengde schooldag en de brede school ruimte voor.

5.2. Vraaggestuurd aanbod

Scholen blijken steeds meer behoefte aan eigen projecten te hebben die schoolbreed worden ingezet. Participatie van scholieren staat daar bij voorop. De opdracht wordt vaak gezocht in: maak een eigen musical, zet een theaterstuk op, maak een film, muziek, een rap of een kunstwerk, leg contact met de buurt of met je omgeving. Zoek uit hoe je omgeving tot stand is gekomen. Met dergelijke projecten lopen de activiteiten door de verschillende kerndoelen heen. Techniek, rekenen, sport, muziek, geschiedenis, maatschappij, alles komt terug in een enkel goed opzet theater, film, dans, musical project of cultureel erfgoed project. Aanbieders worden dan ook steeds meer gevraagd om een project aan te passen voor de school of om er speciaal een te ontwikkelen. Met de fondsen van het AFK en andere regelingen is hier ruimte voor. Door de nog geringe expertise bij scholen neemt een aanbieder wel vaak een leidende rol in het opstellen van aanvragen. Hierdoor komt de eigen vraag van de school in het gedrang.

5.3. Intermediairs in cultuureducatie

Door de veelheid van het aanbod laten scholen zich ondersteunen door intermediairs. Deze markt is sterk in ontwikkeling.

Naast de sterke aanwezigheid van Kunstweb tot begin vorig jaar, zijn een aantal andere organisaties al lange tijd actief. Sinds oktober 2005 is daar het cultuureducatie netwerk Mocca aan toegevoegd.

In het werkveld wordt er onderscheid gemaakt tussen zogenaamde "koude" matching; intermediëren zonder zelf projecten te produceren of zonder een specifiek project te adviseren en "warme" matching, waar juist wel specifieke projecten worden aangeboden of alleen de eigen producten. Er is landelijk veel discussie over de voor- en nadelen van de warme match. Stedelijke organisaties die zowel in aanbod adviseren als aanbod produceren doen dit vaak middels gescheiden trajecten. Aanbieders die zich eerst vooral op teamversterking en competentieontwikkeling onderscheiden nemen nu ook cultuureducatiebeleid op in hun pakket.

Het is van belang dat aanbieders een duidelijke positie kiezen, een aanbieder of een impresariaat die kennis heeft van educatie heeft zeker een meerwaarde voor de school. Maar door zich als een adviseur te profileren wekt men de indruk onafhankelijk te zijn. Dit speelt ook enkele voormalig Kunstweb organisaties parten. Ze verkopen de scholen een, vaak hoogwaardig, product en dienen daarvoor voor een reële vergoeding te worden betaald. Maar door zich als adviseur te positioneren ontstaat verwarring over hun rol.

Voor scholen is dit veld vaak ondoorzichtig en is het niet altijd bekend voor welke diensten wel en niet betaald moet worden en welke intermediair onafhankelijk is.

De diversiteit in organisaties die in de gesprekken voor dit rapport werden genoemd is illustratief. Aanbieders, intermediairs en gesubsidieerde matching organisaties worden in een adem genoemd en andere organisaties, en de stad heeft er velen, kwamen in de gesprekken niet naar voren:

- Mocca⁶
- Stichting Taalvorming
- Muziekschool
- Catch
- Parkstad
- Knoop
- Educatieve Stad
- Matchpoint
- Krater
- SEP

⁶ De algemene doelstelling van Mocca is: Bevorderen dat uiteindelijk alle scholen voor het PO en voor het VO cultuureducatie hebben opgenomen in hun beleid.

5.4. Overzicht cultuureducatie aanbod

Zoals ook uit de nulmeting bleek, stellen scholen inzicht in het aanbod als een belangrijk instrument voor de inzet van cultuureducatie.

Mocca heeft sinds 1 april 2006 een digitaal overzicht van cultuureducatie aanbod voor Amsterdam. Aanbieders melden zich zelf kosteloos aan. Het aanbod groeit wekelijks. Per 1 augustus 2006 zijn meer dan 400 projecten op de site te vinden en meer dan 3000 individuele hits.

In september volgt een overzichtsboekje met een selectie van het aanbod uit de database van Mocca. Het boekje is onderdeel van een groter project om zoveel mogelijk aanbieders in kaart te brengen en zich aan te laten melden, zowel de professionele organisaties, als aanbieders in de amateurkunst. (zie afbeelding op pagina 19)

Het feit dat Mocca onafhankelijk inzicht geeft in het aanbod van instellingen voor scholen, weerhoudt de instellingen er natuurlijk niet van om zelf ook foldermateriaal te verspreiden aan scholen. Dit is statisch materiaal terwijl de data op de website actueel aangepast en opgezocht kan worden.

5.5. Aanbieders van buiten de stad

Scholen verdiepen zich in het aanbod in de stad en krijgen steeds meer inzicht in hun eigen koopkracht. Het verdwijnen van Kunstweb heeft deze tendens versterkt en ruimte gecreëerd aan de aanbodzijde. Kunstweb schermde de Amsterdamse markt af voor aanbieders van buiten. In de nieuwe situatie richten aanbieders van buiten Amsterdam zich op de Amsterdamse markt met gesubsidieerd aanbod. Dit is zowel een verrijking van het aanbod in de stad als een bedreiging voor niet of partieel gesubsidieerd Amsterdams aanbod. Deze organisaties kunnen projecten tegen een lagere prijs aanbieden.

5.6. Samenvatting Cultuureducatie aanbod

Scholen ontwikkelen steeds meer een eigen vraag maar aanbieders stemmen hun producten nog niet voldoende af op de vraag en de ontwikkelingen binnen scholen. Scholen hebben behoefte aan aanpasbare projecten, toegespitst op de eigen school. Met gerichte subsidies (AFK) is hier ruimte voor. Scholen vragen begeleiding in het opstellen van aanvragen.

Door de inzet van netwerk bijeenkomsten en kenniskringen leren aanbieders en scholen van elkaar. Er is vraag naar dit soort bijeenkomsten. Er komen nieuwe aanbieders op de markt, kleine gespecialiseerde, grote instellingen, gesubsidieerde aanbieders van buiten de stad en verzelfstandigde organisaties vanuit Kunstweb.

Met de oprichting van Mocca is een impuls gegeven naar een meer vraaggerichte insteek. Er is overzicht van het aanbod, en directe ondersteuning van scholen. Door de ontwikkelingen binnen het cultuureducatieveld nemen intermediairs andere taken op zich.

Scholen hebben niet voldoende inzicht in wie "warme" of "koude" match toepast, wie onafhankelijk is en wie eigenlijk een producent is die eigen producten afzet.

6. Financiering cultuureducatie

6.1. Inleiding

Cultuureducatie wordt uit vele bronnen betaald. Zowel uit landelijke budgetten, gemeente of stadsdeel, eigen schoolbudget en uit de ouderbijdrage. Per school lopen de budgetten sterk uiteen. Sommige scholen blijken goed in staat externe bronnen aan te spreken. Ze doen aanvragen bij de gemeente, verschillende ministeries en velerlei fondsen en regelingen. Ook de weging van de leerlingen en de ouderbijdrage speelt een grote rol. De ouderbijdrage loopt uiteen van minder dan 100 euro tot meer dan 500 euro afhankelijk van de school.

6.2. Landelijke budgetten

Twee regelingen hebben direct effect op de budgetten voor cultuureducatie. De GOA gelden, nu RABA (Regionaal Arrangement Beroepsonderwijs Amsterdam) en de landelijk PO regeling versterking cultuureducatie. De regeling versterking cultuureducatie van het ministerie van OC&W voorziet in € 10,90 per scholier. Dit budget was tot nu toe een geormerkt bedrag, bestemd voor cultuureducatie. Scholen dienden dat bedrag zelf aan te vragen. In Amsterdam werd dit door 50 % van de scholen ook daadwerkelijk gedaan. In 2006 sprong dit omhoog naar 70%. Met het opgaan van dit budget in de 'lumpsum regeling' is dit bedrag niet langer geormerkt. Dit wordt vaak genoemd als een bedreiging voor cultuur op school.

6.3. Voucherbank

In 2006 is door de gemeente Amsterdam voor 3 jaar het vouchergeld beschikbaar gesteld, een nieuwe en additionele geldstroom voor cultuureducatie.

Het bedrag komt uit op ongeveer € 16,00 per leerling voor het schooljaar 2006/07.

Iedere school heeft een elektronisch kluisje waarop kan worden ingelogd en waar de school ziet hoe groot het budget nog is. Betalingen aan uitvoerende instellingen verlopen via de Voucherbank op basis van door de school geaccordeerde facturen. Voor het uitvoeren van de betalingsopdrachten wijst elke school een geautoriseerde persoon aan. De bank registreert wat scholen uitgeven en/of de scholen hun vouchers wel besteden en waaraan het geld wordt besteed. De Voucherbank, die wordt beheerd door de organisatie Kunstenaars & Co, is vanaf 1 april operationeel. De Voucherbank geeft scholen meer koopkracht in de culturele sector. In 2006/07 is er ruim € 1.000.000 beschikbaar.

6.4. Amsterdams Fonds voor de Kunst

Het afgelopen jaar heeft de Amsterdamse Raad tot additionele ondersteuning van cultuureducatie besloten. Per februari 2006 is via het Amsterdams Fonds voor de Kunst (AFK) 1,1 miljoen euro beschikbaar. Dit bedrag is verdeeld over vier ton voor Cultuur & School en zeven ton voor nieuw aanbod in de stad. Bij de eerste ronde in maart 2006 zijn er zo'n 40 aanvragen gedaan. Het AFK stelt dat aanvragen voor Cultuur & School breed gedragen moeten worden, inclusief overdracht naar andere leerkrachten binnen de school of bij andere scholen. De doorgaande leerlijnen zijn daarbij van belang. Wanneer duidelijk is dat aanvragen verankerd zijn in beleid geeft dat een voorsprong bij toekenning van de subsidie. De aanvragers, zowel de scholen als de culturele instellingen blijken niet altijd goed in staat de aanvraag conform de richtlijnen in te dienen. Voor scholen is dit een nieuw terrein. Meer begeleiding van de aanvragen, door het AFK of een ander

onafhankelijk loket, zou de regeling ten goede komen.

6.5. Lokale overheid, stadsdelen

De gemeente Amsterdam financiert regelingen zoals het AFK en de Voucherbank. Er zijn echter ook andere regelingen, via onder andere de Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling die door scholen kunnen worden benut voor dagarrangementen, dus de voor-, tijdens-, en naschoolse opvang. Niet alle scholen kennen de weg naar deze regelingen. De verschillende stadsdelen voeren verschillend beleid ten opzichte van cultuureducatie. Veel stadsdelen hebben geen eigen budgetvoorzieningen opgenomen voor cultuureducatie. Soms is het mogelijk om van een ander potje gebruik te maken maar de scholen zijn zelf verantwoordelijk voor de invulling van cultuureducatie en het gebruik maken van de regelingen die er op dit gebied bestaan. Het ene stadsdeel staat positiever tegenover initiatieven op het gebied van cultuureducatie dan het andere.

Oud-Zuid, Slotervaart, Osdorp en Oost/Watergraafsmeer noemen geen specifieke budgetten voor cultuureducatie maar ondersteunen projecten op aanvragen. Bureau parkstad werkt voor een aantal stadsdelen en ondersteunt het aanbod. De Baarsjes werken met een welzijnsstichting en Zeeburg is dit aan het opzetten. De welzijnsstichtingen ondersteunen soms incidenteel projecten.

Gedurende de laatste jaren hadden scholen en deelraden een convenant met afspraken waarin ook cultuureducatie was opgenomen. De stadsdelen kochten zelf projecten in waar scholen kosteloos gebruik van konden maken. Een aantal stadsdelen overweegt deze zogenaamde consensusregeling op te heffen. In dat geval zouden cultuureducatie activiteiten die eerst door het stadsdeel werden betaald, wegvallen of op een andere manier gefinancierd moeten worden.

6.6. Samenvatting financiering cultuureducatie

De verschillende geldstromen waaruit scholen cultuureducatie kunnen bekostigen zijn diffuus. Er zijn regelingen vanuit de overheid, vanuit de gemeente, er zijn consensusregelingen en andere mogelijkheden per stadsdeel en vanuit verschillende fondsen. Voor scholen is dit niet altijd overzichtelijk en door het wegvallen van geormerkte bedragen in een totaal budget is er minder richting.

Een overzicht van de budgetten binnen Amsterdam voor de brede school ontwikkeling en cultuureducatie in het bijzonder is een goede gedachte.

Scholen zijn niet altijd ervaren in het indienen van aanvragen en zouden daar meer in ondersteund kunnen worden.

De Voucherbank is door scholen goed ontvangen, een fors additioneel budget met duidelijke richtlijnen.

7. Overige ontwikkelingen

7.1. Inleiding

Binnen Amsterdam zijn verschillende initiatieven van aanbodzijde gericht op cultuureducatie. Er is ten eerste een stap gezet naar meer samenwerking door aanbieders in dezelfde discipline. In respons op de vraag naar meer overzicht en ondersteund door de activiteiten van Mocca hebben muziek aanbieders zich gebundeld in Amuze, een aantal podia doen hetzelfde in Amove. Puntsgewijs worden enkele andere ontwikkelingen genoemd.

7.2. Amuze / Amove

Amuze, het samenwerkingsverband van 12 muziekinstellingen, profileert zich nu met 12 aanbieders op 1 website. De instellingen treden gezamenlijk op met een eigen visie op de inzet van muziek voor cultuureducatie. De 8 samenwerkende theaters en theatergezelschappen in Amove hebben een goedbezochte eerste theateradviesdag in Amsterdam georganiseerd. Amove richt zich op de CKV doelstellingen met nadruk op interdisciplinariteit en meer langlopende trajecten met scholen.

7.3. Voormalige Kunstweb organisaties

Uit Kunstweb zijn enkele organisaties verzelfstandigd: SEP, Vizier, Linck, Brede Kunst, Stichting Taalvorming en Kunst op Maat. Deze organisaties staan aan de start van een eigen ontwikkeling naar een meer marktgerichte aanpak. Als startkapitaal is voor het eerste jaar subsidie ontvangen. Hoewel de scholen bekend zijn met het, vaak hoogwaardige aanbod van de voormalige Kunstweb organisaties, blijkt het moeilijk te zijn een kostendekkende prijs te vragen. Scholen hebben nog niet voldoende inzicht in de verhouding kostprijs/ gesubsidieerde prijs.

SEP, Vizier en Linck geven aan zonder subsidie van de Gemeente Amsterdam aan het eind van dit, of uiterlijk het volgende, kalenderjaar te moeten stoppen. Stichting Taalvorming gaat zonder subsidie door. Brede Kunst en Kunst op Maat zijn bezig een holding aan te gaan met Welzijn Binnenstad. Brede Kunst heeft, naast de projectsubsidie van het AFK, twee projecten lopen in het Catch project.

7.4. Lacunes aanbod

Ondanks het grote aanbod in Amsterdam van zowel binnen als buiten de stad, signaleren we een aantal aandachtspunten.

Meer aanbod voor VMBO

De afgelopen jaren bleek dat er niet voldoende cultureel aanbod voor VMBO scholen werd ontwikkeld. Het van Gogh museum, Rijksmuseum, Amsterdam Historisch en het Stedelijk (G.R.A.S) hebben met geld van de gemeente Amsterdam en OC&W speciaal aanbod ontwikkeld voor het VMBO-onderwijs. Sinds 2005 is het aanbod beschikbaar. Scholieren worden intensief begeleid door speciale G.R.A.S.-museumdocenten, die interactief rondleiden. Het G.R.A.S. project gebruikt thema's en werkvormen die leerlingen aanspreken. Actie en interactie staan daarbij voorop. Zij worden uitgedaagd om in de musea aan de slag te gaan en actief kennis op te doen. Naast G.R.A.S. is er behoefte aan meer projecten.

Geen toegespitst aanbod cultureel erfgoed in Amsterdam.

Cultureel erfgoed is als discipline binnen de cultuureducatie vaak nog onderbelicht. In de praktijk blijkt erfgoed vaak goed toepasbaar voor scholen. Zeker in Amsterdam waar de nieuwe en oude historie evident zijn in de natuurlijke en gebouwde omgeving en in de bevolkingssamenstelling. Erfgoed à la carte is een landelijke stichting om erfgoed een plek te geven in het beleid van scholen. Het aanbod loopt van kleuters tot de bovenbouw. Het aanbod is echter niet toegespitst op de lokale situatie. In Amsterdam wordt dat als een gemis ervaren. Daarnaast zijn er geen subsidie regelingen die zich specifiek op erfgoed richten. In de bijlage enkele aanbieders die in lokaal aanbod van cultureel erfgoed voorzien, helaas is dit niet altijd toegespitst op educatie.

Nieuwe Media en film

Film en nieuwe media zijn disciplines die goed aansluiten bij de belevingswereld van veel scholieren. Dit start al bij groep 3 en 4. Er wordt echter nog weinig gebruik van gemaakt. Het aanbod, vooral van gratis en toepasbare tools, wordt niet overzichtelijk aan scholen aangeboden. En veel van de producten worden niet uitontwikkeld tot een voor scholen toepasbaar product. Daarnaast is er bij docenten een barrière, nieuwe media en film worden als specialistisch ervaren en de faciliteiten op school als onvoldoende. De ICT faciliteiten van scholen wordt echter snel verbeterd, mede door bedrijfjes die PC's voor een redelijk lease bedrag aan scholen leveren. Mocca organiseert de komende maanden kenniskringen om tot een overzicht van film en nieuwe media projecten voor scholen te komen.

Kleuters als doelgroep

Verschillende culturele instellingen zien peuters en kleuters als een nieuw aandachtsgebied. Ondermeer het Amsterdams Historisch Museum ontwikkelt gericht aanbod voor deze groep.

7.5. Nieuwe initiatieven

Het afgelopen jaar zijn twee partijen gestart met een haalbaarheidsstudie naar een nieuw kindermuseum.

7.6. Vervoer

In Amsterdam zijn circa 60.000 kinderen op PO scholen ingeschreven. Betaalbaar cultuureducatie vervoer, speciaal voor scholen, is een wens van veel scholen en culturele instellingen. Daarbij wordt een voorkeur uitgesproken voor besloten vervoer, door de kwetsbaarheid van heel jonge kinderen en van kinderen in het speciaal onderwijs.

Het zou in Amsterdam, waar schoolgroepen soms 2 of 3 keer overstappen om een bestemming te bereiken, een belangrijke stap zijn naar meer mobiliteit.

Op dit moment biedt het GVB van Amsterdam (nog) geen speciaal en gereduceerd besloten vervoer voor scholen. Het GVB heeft een aparte werkmaatschappij voor verhuur van trams en bussen via Tours en Travel Services. De basisprijs is circa € 265 voor een rit van bijvoorbeeld Amsterdam Z.O. naar het centrum. Deze basisprijs geldt voor een bus voor 50 personen. Een bus voor 20 personen kost € 192. Het reguliere vervoer biedt scholen de mogelijkheid een groepskaartje te boeken. De prijs, € 1,75, per retour is echter alleen gunstig voor scholen die meer dan 2 zones reizen.

De vraag om vervoer naar cultuureducatie wordt in Nederland verschillend opgelost. Tilburg heeft een regeling voor besloten vervoer voor scholen, de provincie Limburg heeft een gereduceerd tarief voor cultuureducatie bezoek voor de gehele provincie. (Zie de notitie vervoer op pag. 23 voor meer informatie)

7.7. Samenvatting overige ontwikkelingen

Er zijn verschillende ontwikkelingen aan de aanbodzijde van cultuureducatie in Amsterdam: Amuze, Amove, G.R.A.S., aanbod van buiten de stad, nieuwe initiatieven, herpositionering verzelfstandigde Kunstweb organisaties.

Vervoer is een knelpunt voor veel PO scholen, er wordt gevraagd om overleg met vervoerders en andere belanghebbenden over de kostprijs.

Na jarenlange lage kosten voor cultuureducatie aanbod, mogelijk gemaakt door subsidies, is de reële marktprijs van projecten voor scholen niet inzichtelijk, en soms onaanvaardbaar hoog. Dit staat een doorstart van de voormalig Kunstweb organisaties in weg. De oud-Kunstweb organisaties kunnen door duidelijke marketing hun marktpositie verbeteren.

Scholen zouden gebaat zijn bij consultants bij Amove en Amuze voor alle leden gezamenlijk. Er zijn enkele lacunes in aanbod, cultureel erfgoed, aanbod voor VMBO, aanbod voor kleuters en toepasbare film en media programma's. Aanbieders stemmen hun producten niet altijd voldoende af op de vraag en de ontwikkelingen binnen scholen.

MOCCA

KIES VOOR CULTUUR

Een selectie uit het cultuureducatie aanbod op de Mocca-Amsterdam website 2006/2007

MUZIEK
PAGINA 2

DANS
PAGINA 11

BEELDENDE
KUNST
PAGINA 18

THEATER
PAGINA 29

LETTEREN
PAGINA 47

CULTUREEL
ERFGOED
PAGINA 53

MULTI-
DISCIPLINAIR
PAGINA 60

AUDIO
VISUEEL
PAGINA 74

NIEUWE
MEDIA
PAGINA 82

BEMIDDELING
/BEGELEIDING
PAGINA 85

MATCH ONDERWIJS CULTUUR AMSTERDAM

BIJLAGEN

A. Overzicht geraadpleegde bronnen

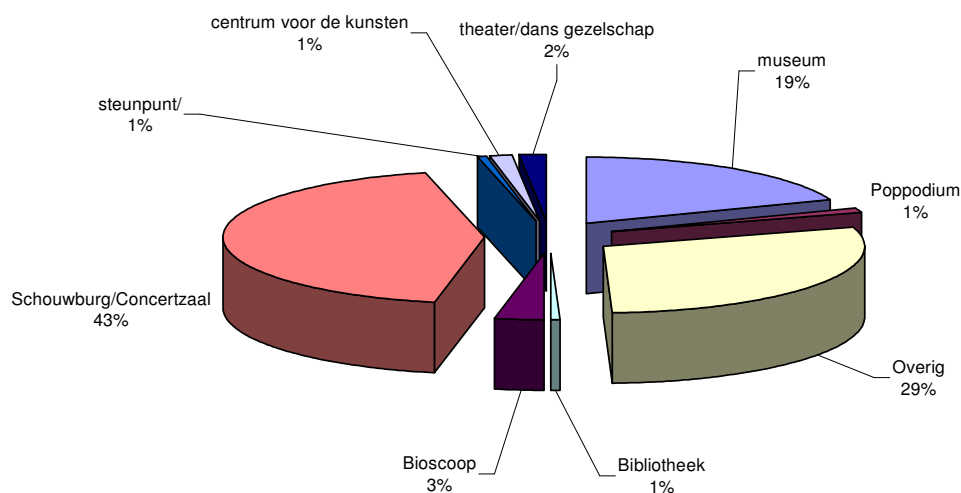
- Nulmeting – Cultuureducatie in Amsterdam, Marie-Louise Damen en Folkert Haanstra, Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten, lectoraat Kunst- en Cultuureducatie, maart 2006
- Onderwijs in cultuur, Raad voor Cultuur en Onderwijsraad, mevrouw Swaab en prof. Dr. Van Wieringen, april 2006
- Kunstenplan 2005-2008
- CKV-bestedingen
- Marketingplan MOCCA, Ruigrok|NetPanel, Marja Ruigrok, april 2006
- Interviews Peggy Brandon, directeur MOCCA, voorjaar 2006
- Gesprekken accountmanagers MOCCA, voorjaar 2006
- Amsterdams Fonds van de Kunst (AFK) – Saskia de Leeuw, 17 mei 2006
- OC&W – Hans Muiderman, afspraak 17 mei 2006
- Amsterdamse Culturele Instellingen (ACI) – Mila Ernst, 30 mei
- Stadsdeel Noord – Jeanette Dorsman, 31 mei
- DMO -Jane Edeling medio juli

B. Besteding CKV Bonnen Amsterdam (schooljaar 2004-2005)

	Uitgezet	Besteed	Percentage besteed
vmbo	€ 93.285,00	€ 66.766,50	72%
havo / vwo	€ 65.992,50	€ 46.386,00	70%
PO	€ 77.450,00	€ 64.995,00	84%
Totaal	€ 236.727,50	€ 178.147,50	75%

	Percentage besteed	Bedragen NIET besteed
vmbo	72%	€ 26.518,50
havo	71%	€ 9.837,00
vwo	70%	€ 9.769,50
speciaal onderwijs	12%	€ 238,50
onderbouw	84%	€ 12.455,00
praktijk onderwijs	80%	€ 389,25
docenten	48%	€ 3.406,50
Totaal		€ 62.614,25

Ongeveer 70 tot 80% van de CKV-bonnen is in Amsterdam besteed. Dit ligt in lijn met het landelijk gemiddelde. Verdeling van besteed bedrag over de sectoren:

Ten opzichte van voorgaande jaren is het bioscoopbezoek afgenomen, vooral VMBO-scholieren besteden nog vaak bonnen aan de bioscoop. De grootste bestedingen worden in schouwburgen, concertzalen en musea gedaan. De sector 'overig' bevat een scala aan creatieve ondernemers die in geen andere categorie thuishoren, het gaat hierbij vaak om impresariaten, kleine gezelschappen en workshops.

C. Amsterdamse Cultureel erfgoed organisaties

- www.gemeentearchief.amsterdam.nl
- www.geschiedenisbank-nh.nl
- www.stichting-mega.nl
- www.onsamsterdam.com
- www.amsterdamsegevelstenen.nl
- www.amsterdamsebinnenstad.nl

D. Notitie cultuur educatie vervoer

Inleiding

Betaalbaar cultuureducatie vervoer, speciaal voor scholen, is een wens van veel scholen en culturele instellingen. Daarbij wordt een voorkeur uitgesproken voor besloten vervoer. Het zou in Amsterdam, waar schoolgroepen soms 2 of 3 keer overstappen om een bestemming te bereiken, een belangrijke stap zijn naar meer mobiliteit.

Situatie in Amsterdam

In Amsterdam zijn circa 60.000 kinderen op PO scholen ingeschreven.

Op dit moment biedt het GVB van Amsterdam (nog) geen speciaal en gereduceerd besloten vervoer voor scholen. Het GVB heeft een aparte werkmaatschappij voor verhuur van trams en bussen via Tours en Travel Services. De basisprijs is circa € 265 voor een rit van bijvoorbeeld Amsterdam Z.O. naar het centrum. Deze basisprijs geldt voor een bus voor 50 personen. Een bus voor 20 personen kost € 192.

Het reguliere vervoer biedt scholen de mogelijkheid een groepskaartje te boeken. De prijs, € 1,75 per retour, is echter alleen gunstig voor scholen die meer dan 2 zones reizen.

De Rabobank biedt scholen door heel Nederland de mogelijkheid het Van Gogh Museum te bezoeken inclusief busvervoer en museumles. De kosten hiervoor zijn aanzienlijk, circa €700 per groep van 35 scholieren inclusief begeleiders. Scholen kunnen dit bedrag gesponsord krijgen via een lokale Rabobank. De bus is nagenoeg elke dag bezet sinds de start twee jaar geleden. Het project loopt tot 2007. Amsterdamse scholen doen (tot nu toe) geen beroep op de bus maar bezoeken het museum op eigen gelegenheid.

Situatie landelijk

De vraag om vervoer naar cultuureducatie wordt in Nederland verschillend opgelost.

Tilburg heeft een regeling voor besloten vervoer voor scholen, de provincie Limburg heeft een gereduceerd tarief voor cultuureducatie bezoek voor de gehele provincie.

Limburg en Tilburg zijn hieronder als voorbeelden uitgewerkt.

Mogelijkheden en kosten Amsterdam

1. Onderhandel met aanbieders

Op basis van de standaard tarieven van Tours en Travel zouden alle scholieren PO voor circa € 300.000 eenmalig een besloten busrit kunnen maken. Gezien de kosten in Tilburg zou dit circa €75.000 mogen kosten.

2. Cultuur bussen. re-integratie en inzet 'opstappers'

Bespreek met een aanbieder (GVB, Connexion etc.) de pacht van 1 of 2 bussen. Denk voor de bezetting aan reïntegratie van werkzoekende of aan omscholing van vroegtijdige schoolverlaters via de dienst werk en inkomen. Onderzoek de extra inzet van opstappers voor scholen.

Cultuur educatie vervoer in Tilburg en de provincie Limburg

Tilburg

Tilburg heeft 19.000 leerlingen in het primair onderwijs.

Scholen tot 150 leerlingen kunnen 2 keer per jaar van een gratis bus gebruik maken, scholen tot 500 leerlingen 4 keer en scholen boven de 500 leerlingen zes keer per jaar.

Voorwaarden: de school moet zich minimaal 2 km van de te bezoeken instelling bevinden.

Kosten € 50.000 per jaar voor twee ritten per jaar per groep
Kostprijs € 115 gemiddeld per rit

Budget

Actieplangelden OCW

Limburg

De provincie Limburg biedt alle PO scholen binnen de provincie het cultuurkaartje OV.

Na 9:00 uur, dus na de spits, kunnen groepen basisschoolleerlingen en begeleiders met de bus en/of trein volgens de normale dienstregeling naar Limburgse cultuur locaties door de gehele provincie voor gereduceerd tarief.

Tarieven:

	Bus	Trein	Bus en Trein
Kind	€ 1,50	€ 1,50	€ 2,50
Schoolbegeleider	€ 1,50	€ 5,00	€ 6,00

Budget

Het verschil tussen de reguliere prijs en de voor scholen geldende reductieprijs is voor rekening van de vervoerder. De provincie Limburg geeft geen subsidie.

4/07/06/PB